

UAB
DHC/46

Doctor Honoris Causa

MIQUEL MARTÍ I POL

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500451092

Universitat Autònoma de Barcelona

Doctor Honoris Causa

MIQUEL MARTÍ I POL

Discurs llegit a la
cerimònia d'investidura
celebrada a la sala d'actes
del Rectorat
el dia 14 d'abril
de l'any 1999

Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca General

Edifici A

08193 Bellaterra (Barcelona) Espanya

Bellaterra, 1999

Universitat Autònoma de Barcelona

Editat i imprès pel
Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici A. 08193 Bellaterra (Barcelona)

Imprès a Catalunya

PRESENTACIÓ
DE
MIQUEL MARTÍ I POL
PER
JAUME AULET

Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector,
Digníssimes Autoritats,
Estimats Col·legues,
Senyores i Senyors.

Em correspon a mi, com a representant del claustre de la Universitat Autònoma de Barcelona, de prendre la paraula per a presentar el poeta Miquel Martí i Pol en l'acte de concessió del grau de doctor *honoris causa*. No cal dir que aquest és un encàrrec que també a mi m'honora i que assumeixo amb satisfacció, però també amb un gran sentit de la responsabilitat. I encara més si tenim en compte el caràcter extraordinari de l'acte. A diferència del que és habitual —i aquest és un aspecte que cal remarcar— la proposta de concessió del grau de doctor *honoris causa* a Miquel Martí i Pol té el seu origen en una proposta conjunta sorgida d'un ampli sector de la comunitat universitària, i del seu equip de govern. Entès en aquest marc, que la presentació la faci un representant de la Facultat de Filosofia i Lletres —i concretament del Departament de Filologia Catalana— pot considerar-se lògic, certament, però no deixa de ser una qüestió circumstancial.

El reconeixement de la Universitat Autònoma de Barcelona als mèrits de Miquel Martí i Pol se situa en el marc dels nombrosos actes d'homenatge que la societat catalana està organitzant amb motiu del setantè aniversari del poeta. Són actes de procedència molt diversa, i que van des de les propostes sorgides de les més altes instàncies institucionals del país fins a les nombroses iniciatives provinents d'entitats, associacions i grups ben diversos. És el conjunt de la societat catalana, doncs, la que honora la figura del poeta. I la universitat, que té l'obligació de viure en permanent consonància amb les inquietuds del món que l'envolta, no pot pas quedar-ne al marge. Ja n'ha estat una bona mostra el col·loqui *Miquel Martí i Pol, 50 anys de poesia*, celebrat fa unes setmanes a Vic, amb membres de bona part de les diferents universitats catalanes en el comitè organitzador. La proposta que ara fa la Universitat Autònoma de Barcelona per a la concessió del principal grau acadèmic de la institució s'ha d'entendre també en aquest sentit.

Els mèrits de Miquel Martí i Pol per al reconeixement públic per part de la Universitat són diversos i nombrosos. La distinció ha de ser tant a la figura humana del poeta, com al conjunt de la seva obra, com també —si se'm permet— a la importància que caldria donar a la poesia en el món en què vivim. Miquel Martí i Pol és un exemple per a tots nosaltres en cada un d'aquests tres aspectes. Ell mateix va donar-nos-en una bona mostra, no fa gaire, en la lliçó inaugural del curs

1998-1999 a la nostra universitat, que va pronunciar ara fa uns mesos. El discurs —recordem-ho— es titulava *La poesia, encara. Reflexions sobre la pervivència de la poesia i la seva relació amb els lectors* i em sembla que podem afirmar que, a hores d'ara, és ja un text de consulta obligada per a entendre la concepció poètica de Martí i Pol i, sobretot, per a comprendre el paper que la poesia hauria de tenir en la societat del nostre temps. Una lliçó com la que vam poder escoltar llavors ja val per si sola com a mostra dels mèrits que em plau de presentar.

Cal recordar, d'altra banda, que des del 1996 Miquel Martí i Pol està vinculat a la institució que ara l'acull en el seu claustre pel fet que el premi de poesia que la Universitat concedeix anualment porta el nom de l'escriptor, el qual ha tingut el gust d'acompanyar-nos més d'un cop en els actes de lliurament dels guardons. També s'ha de mencionar l'homenatge que li tributaren el mateix any 1996 les universitats dels Països Catalans —entre elles l'Autònoma, òbviament—, i que consistí en un seguit d'actes repartits per les diferents seues acadèmiques i un fòrum virtual a través de la xarxa informàtica amb participació d'un bon nombre de membres de la comunitat educativa i especialment d'estudiants. Totes aquestes vies de col·laboració constitueixen clarament una primera mostra de reconeixement per part de la universitat catalana, i més concretament de la Universitat Autònoma de Barcelona, la qual queda ara perfectament completada i complementada amb la concessió del grau de doctor *honoris causa*.

No val la pena allargar-se gaire en una presentació convencional de l'homenatge i en una anàlisi detallada de la seva trajectòria literària. Hi ha prou estudis publicats que corroboren la importància d'aquesta trajectòria i bona part d'aquests treballs provenen precisament de la ploma de reconeguts professors universitaris, com Ricard Torrents i Ramon Pinyol (de la Universitat de Vic), Jaume Medina, Josep Paré i Francesc Parcerisas (de la nostra universitat), Ferran Carbó (de la Universitat de València) o Pere Farrés (de la Universitat de Barcelona), amb menció especial per a aquest últim —el doctor Pere Farrés—, que ha estat i és encara el principal coneixedor i divulgador de l'obra del poeta. Perquè, ara per ara i per molt que es digui, els bons estudis universitaris continuen essent el punt de referència bàsic per a l'anàlisi i la divulgació de la literatura.

Sí no val la pena estendre's en una presentació convencional és perquè, de fet, no som pas davant d'un cas convencional. Miquel Martí i Pol és un dels poetes vius més importants de la literatura catalana i, sens dubte, el més conegut i el més llegit. La qualitat de la seva obra literària, així com l'acceptació que ha tingut per part d'un públic molt ampli i el reconeixement de la crítica especialitzada, l'avalen a bastament. L'afirmació de l'any 1982 de Salvador Espriu a propòsit de la publicació de *L'àmbit de tots els àmbits* és prou eloqüent, en tots els sentits: «Autor d'una obra molt vasta, diversa, complexa i intel·ligent, Miquel Martí i Pol ha anat imposant a poc a poc el seu nom i ha aconseguit, des de fa anys, que la seva veu hagi estat de primer sentida, després escoltada, més tard atesa i a la fi repetida i imitada, amb enuig i xoc, amb reticent admiració, amb enganys d'afalacs de sol·li-

cidut, amb un desvetllat respecte i amb un gros perill, això darrer per als sempre llestos, ingrats i alhora candorosos catxaps deixebles. Si els crítics asseguren que hi ha hagut entre nosaltres, al llarg dels segles, al llarg de la nostra tan entrebanca-da història literària, alguns, no gaires, poetes de debò, no hi ha dubte que Miquel Martí i Pol és un d'ells, un dels pocs indiscutibles». Uns quants anys més tard, les paraules d'Espriu continuen ressonant en l'ambient.

Per què poetes en temps indigent?, podem preguntar-nos encara avui dia, reco-llint una de les expressions que en altre temps va arribar a fer fortuna. En l'actualitat les circumstàncies són unes altres, més favorables en molts aspectes, però la poesia catalana segueix arrossegant una certa indigència, la qual m'atreviria a dir que en aquests últims temps ha augmentat lleugerament. I no em refereixo a la feina dels creadors, sinó a la importància que el mercat editorial i els mitjans de comunicació concedeixen al gènere. La revista *Esment*, per exemple —subtitulada «Revista Catalana de Poesia»—, ha hagut de plegar veles; *Reduccions*, una publicació modèlica en molts aspectes, ha de fer mans i mànigues per a sobreviure; els suplementes de cultura dels diaris, cada cop més sotmesos a les exigències del mercat, releguen la poesia a una discreta posició quasi subliminal; les dotacions dels premis de poesia continuen essent força testimonials; i les editorials publiquen però dediquen pocs recursos a la promoció d'uns llibres que els ofereixen una baixa rendibilitat econòmica.

I malgrat tot, la remor persisteix gràcies a casos extraordinaris com el de Miquel Martí i Pol. El seu és un exemple claríssim de la connexió que pot establir-se entre el poeta i el públic lector. El tiratge d'un llibre com *Estimada Marta* —que no és precisament un text de lectura fàcil— sobrepassa ja els 65.000 exemplars. I de *Llibre de les solituds*, el darrer títol aparegut fins ara, se n'han venut en un any i mig uns 20.000 exemplars i ja va per la cinquena edició. D'altra banda, el poeta és un dels pocs escriptors catalans que compten amb col·lecció pròpia: la «Biblioteca Martí i Pol» endegada per Edicions 62, la qual ja ha recuperat uns quants títols dels primers temps i està tenint una acceptació prou satisfactòria. I encara més: existeix fins i tot una Associació d'Amics de Miquel Martí i Pol, fundada recentment, que ha sorgit ben bé de la iniciativa popular i que agrupa ja un bon nombre de lectors i admiradors. Som certament davant d'un cas excepcional, però, precisament per això, digne de menció. L'acceptació a tots nivells d'una obra com la de Martí i Pol ens hauria de fer reflexionar sobre el paper de la poesia en la societat actual i, més en concret, sobre el paper de la poesia en llengua catalana. És clar que segurament no hem d'arribar a l'extrem de considerar, tal i com alguna vegada s'ha dit, que la veu del poeta hagi esdevingut de debò la veu del seu poble, perquè probablement aquestes qüestions no s'han de plantejar en termes tan absoluts i quasi demagògics. Sí que hem d'admetre, però, que el llenguatge poètic, per les seves característiques, és el que ens acostia més a un coneixement profund de la llengua, la qual cosa, en una cultura com la nostra en què el component lingüístic esdevé tan essencial, fa que la poesia —la bona poesia— sigui un patrimoni especialment valuós, digne de ser conegut, preservat i divulgat. Aquesta és, en part, la tasca de la universitat com a

institució pública i, en bona mesura, el valor afegit de la feina de poetes com Martí i Pol. És ell mateix qui, a *Defensa siciliana*, afirma que «tot el que no es formula amb paraules no passa a formar part de nosaltres mateixos» i que «la veritable riquesa dels conceptes rau en la seva formulació». ¿I no és la poesia la manera més rica de formular —o formalitzar— idees i conceptes mitjançant la paraula?

Per a Miquel Martí i Pol, vida i poesia són dos elements indestruïbles. Pere Farrés ho explica molt bé en un text de 1997 publicat a la revista *Lletra de Canvi*: «El que busquem, les informacions i els matisos, l'evolució i les contradiccions d'una vida, tot allò que posa en relleu la complexitat i la riquesa del personatge, es troba probablement en major grau i en millors condicions de ser percebut en l'obra del poeta que en el recorregut anecdòtic i circumstancial de la seva existència. Per això, més enllà d'algunes dades rellevants, que ens permeten la contextualització de l'autor i de la seva obra, que la relacionen amb fets i persones que poden haver tingut un paper determinant en la seva producció i recepció, ben poca cosa més d'útil ens aporta una biografia externa del personatge. [...] D'altra banda, en el cas de Martí i Pol, és difícilment destruïble vida i poesia, no només perquè la segona expressi la primera. La poesia ha estat l'instrument fonamental de què ha disposat el poeta per conèixer-se a si mateix, comprendre's, explicar-se la pròpia peripècia vital i assimilar "el món" que li ha tocat de viure».

A partir d'una citació com aquesta podem entendre que la trajectòria de l'obra de Miquel Martí i Pol sigui rica i complexa, però que al mateix temps es mantinguin unes constants que són precisament fruit de la relació indestruïble entre poesia i vida i de les tensions que això genera. Aquesta relació ens apareix, de fet, com a vinculació íntima entre l'experiència viscuda, la reflexió moral que aquesta experiència provoca i la voluntat de transmetre-la poèticament. Per això és el món el que gira a l'entorn de l'eix del poema i no pas al revés, tal i com s'expressa a «He heretat l'esperança», una de les composicions més glossades:

Visc en un poble petit,
en un país petit
i, tanmateix, vull que quedi ben clar
que això que escric ho escric per a tothom,
i que per mi és com si el món sencer
girés entorn de l'eix dels meus poemes. (vs. 10-15)

Perquè «cada mot és un món», com se'ns diu en el títol d'un altre dels poemes coneguts, i en el fons

Nosaltres, ben mirat, no som més que paraules [...].
Ens nodrim de paraules
i, algunes vegades, habitem en elles [...].
Però la nostra missió és parlar.

Donar llum de paraula
a les coses inconcretes.
Elevar-les a la llum amb els braços de l'expressió viva
perquè triomfem en elles.
Tot això, és clar, sense viure massa prop de les coses.
Ningú no podrà negar que la tasca és feixuga.
(«Nosaltres, ben mirat», vs. 1, 7-8, 27-33)

Aquest fil ens duria fins a un tema central en la poètica martiniana, en el qual, per ara, els estudis no s'han entretingut gaire: la idea de la dualitat i la compenetració entre les dues cares d'un ésser desdoblant: el que en un determinat moment es projecta en la realitat circumdant, que se solidaritza amb el sofriment de la gent de la fàbrica; però també aquell que en altres ocasions s'ha de reconèixer en l'home de fusta del mirall, que no acaba d'identificar-se amb l'actor que el representa o que intenta reflectir-se en el jo sorgit del secret de les paraules. És de la força dels mots d'on prové l'empenta vital d'un «jo novell / desposseït de tot, senyor de tot, / que no projecta l'ombra cap enllac / i es sobreviu en tot, desmesurat». A través dels versos el poeta no pot arribar a l'extrem de confegir un autoretrat, però sí que fa l'esforç d'acostar-s'hi. El poema citat es titula precisament «Quasi autoretrat», i acaba amb una crida a l'avinença amb el jo descrit:

Mira'm inscrit damunt aquest paper
i sole a sole pots dibuixar-me el gest.
Tot és concret, i nu, i elemental.
No tinguis por de penetrar el secret
d'aquest tendríssim jo que tens als dits.
Confon-te amb mi com jo em confonc amb tu. (vs. 11-16)

Segons cada circumstància, la poesia esdevé refugi, denúncia, via de coneixement, canal d'observació o d'expressió de desitjos i neguits, etc. I és que no som només davant d'una forma d'entendre la vida, sinó davant d'una projecció de la vida mateixa. El poema és, doncs, per excel·lència, un cant vital que ens ofereix «el goig de posar-nos a prova cada dia», tal i com se'ns diu a *Els bells camins*. O, encara més clarament, en aquest fragment de *L'hoste insòlit*:

Tu que em coneixes, saps que sóc aquell que estima
la vida per damunt de qualsevol riquesa,
l'èxtasi i el turment, el foc i la pregunta.
Cridat a viure, visc, i poso la mà plana
damunt aquest ponent que el ponent magnifica.
Solemnement batega la sang en cada cosa.
Tot és camí des d'ara. Faig jurament de viure.

i és que «certament —i ho diu en un poema titulat precisament “Sovint, quan re-llegeixo”—, no hi ha res que s’oposi / ni al gest ni al pas d’aquell que té una clara, / decidida i tenaç voluntat de camí».

Una de les claus de l’enorme propagació de la poesia de Miquel Martí i Pol és la quotidianitat des de la qual sorgeixen unes inquietuds i unes reflexions tremendament humanes. Parlo, d’una banda, de les preocupacions cíviques, del compromís social del poeta amb les víctimes de la injustícia, de la meditació última sobre «l’essència mateixa del poble indestructible». Però també em refereixo, d’altra banda, a l’aproximació del lector a unes preocupacions profundament personals, reals i sinceres, a les quals ens acostem gràcies a la capacitat del llenguatge per saber crear un espai comú de quotidianitat entre la reflexió de l’autor des del seu món de recolliment i l’acte íntim de lectura d’un receptor al qual els mecanismes literaris del text han sabut situar en un estat anímic i emotiu que facilita la identificació. Són dues formes de solidaritat perfectament complementàries, que neixen —en paraules de Ricard Torrents— «de l’acord del poeta amb si mateix, amb les pròpies vivències i amb les dels altres homes, al capdavant equivalents». Perquè —encara en mots de Torrents— «quan la vida que s’interpenetra amb la poesia és la vida d’un home com Martí i Pol, la poesia troba tot seguit accessos de comunicació, es fa entenedora perquè estableix aquella comunitat d’àmbit necessària entre el poeta i el receptor».

És clar que no podem perdre de vista que en el fons són els mots els que creen i faciliten aquest espai comú de compenetració, aquesta «comunitat d’àmbit» de què parlàvem. Senyal que al darrera de la senzillesa aparent hi ha tot un treball de llenguatge i d’estil que no ens ha de passar pas desapercebut. És allò que el mateix Martí i Pol, en l’esmentada lliçó d’inauguració del curs d’enguany, anomenava l’«exigència expressiva» de la llengua, la qual s’entén sobretot a partir d’un procés d’essencialització que fa que les paraules —les clares paraules— irrompin amb una extraordinària força expansiva. És «la densitat de cada cosa dita» de què parla el poema «Goig de la paraula» o el que queda perfectament formulat en aquests altres versos de *L’hoste insòlit*:

No et diré pas què hi ha rera cada paraula.
Ara ha plogut i el que resta de tarda
serà més íntim i més clar.
Fugim de qualsevol verbositat.
Diguem només el que és essencial:
els mots de créixer i estimar, i el nom
més útil i senzill de cada cosa.

Des de 1954 fins ara, Miquel Martí i Pol ha publicat una trentena de llibres de poesia. Aquest llarg periple permetria resseguir la manera com queden formulades en cada moment les constants de la seva poètica. Em limito només a un

breu comentari sobre l'estadi actual, el dels darrers llibres publicats. El pes de l'edat i del pas del temps apareix sovint en els textos recents i ofereix una determinada perspectiva per a la contemplació i comprensió de les coses. No hi ha cap xacra, però, que sigui capaç d'aturar la voluntat d'expressió. Així, els nous llibres van apareixent amb una regularitat envejable, que esperem que no s'aturi. Són cinc volums publicats en una dècada: *Els bells camins*, *Temps d'interluni*, *Suite de Parlavà*, *Un hivern plàcid* i *Llibre de les solituds*. A mesura que passen els anys, el poeta assumeix la vellesa i un cert descontentament per l'evolució de la vida del país i del món. El seu és un escepticisme lúcida a través del qual s'aguditzava la idea de recolliment i de poesia com a refugi, però que al mateix temps —i especialment a *Llibre de les solituds*— se'ns presenta com a consciència crítica de la realitat que ens envolta. El poeta ens apareix com a persona enriquida d'ell mateix, envellida però sensatament feliç, el qual, tot i veure proper el punt final, transmet una intensa voluntat de persistir. Això permet que fins i tot sigui capaç de recuperar «el jo dels anys seixanta» (així ho afirma, literalment, en el poema «Memorial»). N'és un bon exemple aquest assaig general de democràcia, que diu així:

Els figurants que seuen a la dreta
de l'escenari, que s'intercanvien
regularment amb els de l'altra banda,
és a dir, amb els que seuen a l'esquerra.
Quan es trobin al mig, es poden dir
tot el que els passi pel cap, des d'insults
a paraules amables, circumspectes,
poden adoptar un aire displicent,
o bé irritat, o de perdonavides,
i fins i tot poden iniciar
un simulacre de baralla física
que el públic sempre sol aplaudir amb ganes.
Un cop ben asseguts a les poltrones
que reprenguin la representació,
però tenint en compte que els papers
són canviats i cal posar més èmfasi
per tal de fer versemblant l'espectacle.
Comptaré fins a tres.

—I jo?

—Un moment.

Vós... què? Vós a aplaudir i encara gràcies.

No voldria acabar sense esmentar la dedicació de Miquel Martí i Pol a altres gèneres o a altres activitats relacionades amb el món literari. I caldria men-

cionar molt especialment la tasca d'assagista periodístic en diaris com *Avui*, *El 9 Nou*, *Punt Diari* o *Diari de Barcelona*, i de crític literari en revistes com *Inquietud*, *Serra d'Or*, *Ponent* i sobretot *Reduccions*. Martí i Pol és un dels fundadors de la revista vigatana *Reduccions* el gener de 1977, s'integra al consell de redacció des del primer número i encara ara en forma part, després de vint-i-dos anys i de seixanta-vuit números al carrer. No hi ha dubte que en aquests moments *Reduccions* és la principal revista de poesia del país i una de les principals publicacions literàries. A les pàgines de *Reduccions* podem llegir nombrosos textos literaris del poeta, ressenyes escrites per ell de llibres d'altres autors o estudis sobre la seva obra. D'entre totes aquestes intervencions, es pot destacar l'article titulat «Algunes reflexions sobre experiència i poesia», el qual prové d'una conferència que el poeta va pronunciar el març de 1987 al Departament de Llengües Hispàniques de la Universitat de Bristol, durant l'estada de dues setmanes que hi va fer com a professor convidat. Tampoc no podem oblidar les incursions de l'autor en el terreny de la narrativa, amb diversos llibres de literatura infantil o *Contes de la vila de R. i altres narracions*; de la prosa memorialística (els dos dietaris titulats *Obertura catalana* i *Defensa siciliana*); o la faceta de traductor, especialment de literatura francesa. És precisament aquesta activitat com a traductor la que li va valer el 1983 el premi Josep Maria de Sagarra per la versió de *Les criades* de Jean Genêt. I si parlem de premis hem d'assenyalar també, com a mínim, l'Òssa Menor del 1953 per *Paraules al vent*, la Lletra d'Or del 1976 per *El llarg viatge*, la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya del 1983, els premis Salvador Espriu i Ciutat de Barcelona del 1987 per *Els bells camins*, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes del 1991, el premi Josep Maria Llompart de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana del 1995, el Premi de la Crítica del 1998 per *Llibre de les solituds* o el Premi Nacional de la Generalitat de Catalunya del 1998 també per *Llibre de les solituds*.

Ens trobem certament davant d'una figura emblemàtica de la literatura i de la cultura catalanes. Per aquest motiu, un acte acadèmic com el que ara celebrem també té molt d'emblemàtic. El reconeixement és —repetim-ho— a la figura humana, a l'obra de Miquel Martí i Pol i a allò que aquesta figura i aquesta obra representen socialment. Però no només això. Com a universitaris que som tenim l'obligació de fer nostra la gran lliçó del poeta: que «la poesia o, si es vol, el sentiment poètic de les coses és un component essencial de la persona», el qual «afecta la part més característica de la nostra manera de ser», cosa que hauríem de saber valorar adequadament a l'hora de plantejar-nos els diferents àmbits de la nostra feina com a professors, o com a estudiants. Perquè, com diu el poeta a «Petita faula de mi mateix»:

[...] la gent creix massa
de pressa —ja ho he dit—,
i llegeix poc, i pensa
molt menys, i tothom perd
el temps en ximpleries. (vs. 33-37)

Per això, Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector, tenint en consideració i exposats tots aquests fets, sol·licito que s'atorgui i confereixi al poeta Miquel Martí i Pol el grau de doctor *honoris causa* per aquesta universitat.

DISCURS
DE
MIQUEL MARTÍ I POL

Senyores i senyors: la meua àvia materna —la padrina per als meus germans i per a mi—, que era una dona que no sabia llegir ni escriure però tenia un envejable talent natural, parlava un català netíssim i sempre en tenia una per dir, davant d'un esdeveniment inesperat i sorprenent de vegades deia: el que no passa en un any, passa en un instant. Doncs bé, la dita de la padrina em va venir de seguida a la memòria quan aquesta universitat em va fer saber que havia decidit conferir-me el títol de doctor *honoris causa*, amb la diferència de canviar l'any de què parlava la padrina pels setanta que vaig complir el mes passat, cosa que deixava la dita en un explícit: el que no ha passat en setanta anys, passa en un instant.

Confesso sense embuts que la meua presència en aquesta tribuna em desconcerta una mica i m'espaventa força. Per a algú com jo, que fins ara només podia exhibir un escarransit certificat d'estudis primaris, accedir al diploma de doctor vol dir experimentar una emoció profunda, gairebé traumàtica. Rebre aquest títol és quasi provocatiu, però si més no per respecte a l'alta institució que me'l concedeix l'accepto amb goig i amb confiança, i vull manifestar d'una manera pública el meu agraïment a la Universitat Autònoma de Barcelona i donar les gràcies al professor Jaume Aulet per la seva generosa dissertació.

Com que sé que la possibilitat de viure aquest moment me l'ha oferta la pràctica de la poesia, he pensat que el més prudent serà que parli d'aquest gènere literari que fa tants anys que m'acompanya. Ho faré, però, amb la intenció d'explicar una mica quina mena d'intimitat hi he mantingut al llarg de força més de cinquanta anys d'escriure'n, quina interrelació penso que ha tingut amb la meua vida, com l'he entesa i com l'entenc, etc., prenent com a punts de referència diversos moments que jo, mirant-los des d'ara, considero que han tingut una importància considerable en el meu desenvolupament tant personal com poètic. Aquesta exposició, que vol tendir a posar de manifest el teixit profund i subtil que m'ha fet tal com sóc, espero que confereixi agilitat al meu discurs i, de passada, l'eximeixi de qualsevol mena de pedanteria. Això d'una banda; però hi ha alguna cosa més: vull aprofitar aquesta avinentesa única per convocar gent amiga amb els quals he compartit experiències, aficions, somnis, vivències, etc., de vegades d'una manera molt intensa, per sentir-me ara acompanyat per ells com m'hi he sentit en altres moments de la vida i, al mateix temps, per retre'ls l'homenatge del meu record i del meu afecte en un moment tan important per a mi.

En una entrevista per escrit que em van fer ja fa uns quants anys els nois i noies d'una escola, un em va preguntar: «Quan va decidir fer-se poeta?» La pregunta, ingènua si vostès volen, em va fer rumiar i encara la recordo. Ho havia decidit mai, jo, de fer-me poeta? Es poden *decidir* aquesta llei de coses? I anant més enllà, un es pot *fer* poeta? La resposta a totes aquestes preguntes, almenys en el

meu cas, era i és negativa. Jo mai no he decidit fer-me poeta. En tot cas, en sóc per no sé quin estrany privilegi qui sap si immerescut. Amb això vull dir —i ho dic amb tota la humilitat i també amb tota la dignitat— que en la meva dedicació a la poesia hi conviuen, no sé si a parts iguals, la immanència i la tenacitat. Al meu entendre, la predisposició per a la pràctica de la poesia forma part de la manera de ser de determinades persones, i d'elles depèn convertir aquesta predisposició en una actitud singular que les caracteritzi. Mai no m'ha preocupat descobrir els orígens de la meva dedicació preferent a aquesta branca de la literatura, i fins i tot confesso que em sabia greu que algun genetista espavilat me'n revelés les causes, si més no perquè em sentiria desposseït d'un misteri íntim, la morbositat del qual fa molts anys que m'acompanya i de vegades em conforta.

Amb aquest sentiment, doncs, però no tan definit com ara, i sense cap antecedent familiar que l'avalés, vaig escriure els meus primers versos als tretze o catorze anys, és a dir, el 1942 o 1943. Escrivia en llengua castellana, la llengua hegemònica des que tres anys abans s'havia acabat la guerra civil, omnipresent i totpoderosa als llibres, als mitjans de comunicació, al cinema, al teatre, als actes oficials, a l'escola, etc., i que jo, ingènuament, vaig considerar durant dos o tres anys la meua llengua d'expressió cultural, tot i que mai no fos la llengua vehicular ni al meu entorn familiar ni al poble. En aquesta mateixa època, exactament el mes de maig de 1943, tres mesos després d'haver complert els catorze anys, vaig començar a treballar al despatx de l'empresa Tecla Sala i fills, la mateixa en la qual ja feia anys que treballava la meua mare. L'ingrés a la fàbrica no va pas afavorir gens el canvi de llengua que vaig fer un parell d'anys més tard, atès que tota la documentació, cartes incloses, es redactava en la llengua oficial, però sí que em va servir per comprendre, amb estona i paciència, qui era i d'on venia, a quina classe social pertanyia i quina era de debò la meua gent. Ara, cinquanta-sis anys més tard, no solament no he abdicat aquella pertinença, sinó que la proclamo i fins i tot me n'enorgulleixo.

Un factor determinant en el meu canvi de llengua, a més de l'entorn personal i social, van ser els meus amics. El meu és un poble petit, i cinquanta-quatre o cinquanta-cinc anys enrera estava pèssimament comunicat. La relació amb els amics, però, era molt intensa i jo vaig tenir la sort de trobar, a l'escola primer i en activitats diverses després, gent que compartia les meves aficions. D'aquella època me'n ve l'amistat amb l'Emili Teixidor. Amb ell i amb tres o quatre xicots més ens reuníem cada diumenge a casa d'un poeta molt més gran que nosaltres, en Josep Clarà. Va ser aquest home qui em va deixar els primers llibres en català, qui em va regalar, desprenent-se'n ell, una gramàtica catalana de la Rosa Obradors, i qui va propiciar els meus primers contactes amb en Miquel Arimany que, com que tenia parents a Roda, hi pujava de tant en tant. Les lectures, l'estudi i les amables controvèrsies dominicals, continuades més tard a casa amb l'Emili i en Miquel Obiols, van canalitzar la meua dedicació a la literatura en general i a la poesia en particular i van fer-me descobrir ja irrenunciablement la meua pròpia llengua com

a instrument de cultura, una llengua que sempre havia sentit parlar, que sempre havia parlat, però que la repressió franquista d'una banda i de l'altra la ignorància, el temor o l'estupidesa m'havien fet deixar una mica de banda.

M'he detingut expressament en aquests aspectes de la meua biografia perquè els considero fonamentals per posar de manifest aquell teixit profund i subtil de què parlava suara. El canvi de llengua, almenys en el meu cas, era un pas estrictament imprescindible per configurar-me no només com a poeta sinó com a persona. La meua absurda i ridícula diglòssia hauria estat una nosa de mi mateix amb la qual hauria topat sempre.

Instal·lat definitivament en la meua llengua, vaig escriure força i vaig llegir tant com les possibilitats econòmiques i el temps m'ho permetien. Sempre he considerat que aquells primers anys de pràctica gairebé apassionada de la poesia van tenir una influència decisiva en la consolidació de la meua vocació o, si es vol, del meu *fer-me* poeta. Van ser uns anys molt intensos a tots els nivells, tant en la voluntat d'aprendre i d'expressar-me, com en la recerca o en la imaginació. A setze, disset, divuit anys, tot es fa amb entusiasme, i m'atreiria a dir que el que jo feia encara exigia un lliurament més absolut ateses les circumstàncies en què calia fer-ho. No gosaria pas afirmar, però, que aleshores me n'adonés de la significació d'aquelles actituds que la padrina, afectuosament, qualificava de desficioses. Ha estat el pas dels anys el que m'ha proporcionat la perspectiva suficient per avaluar aquella època amb tot el que considero que va tenir de positiu i, per què no? també de negatiu. L'estudi, per exemple, era un component imprescindible si volia mirar d'adquirir una seguretat expressiva de la qual em sentia mancat. El meu aprenentatge de la llengua el vaig compaginar, doncs, amb la feina de la fàbrica, perquè a l'escola m'havien escamotejat un seguit de coneixements bàsics que em feien falta no tan sols per expressar-me, sinó per assajar de comprendre i de comprendre'm. Mallarmé deia que la poesia no es fa amb idees, sinó amb paraules, i el que jo intentava aleshores era recuperar les paraules per poder escriure poesia, i, potser contradient una mica el gran poeta francès, expressar unes idees. Mai no he entès la poesia com un refugi o com un joc. Per a mi sempre ha estat un combat cos a cos amb mi mateix, una aposta a tot o res, un risc absolut, i possiblement per això quan més satisfet m'ha deixat el que he escrit ha estat quan m'hi he sentit implicat en cos i ànima, és a dir, quan, com vaig escriure ja fa una pila d'anys, en cada mot m'hi jugava l'existència. Aquesta, evidentment, és una manera com una altra d'entendre la pràctica de la poesia, però jo confesso amb la major honestetat que sempre he seguit el camí del que podríem dir-ne compromís gairebé existencial entre vida i obra, si més no perquè mai no he tingut ni capacitat, ni domini, ni ofici, ni —diguem-ho tot— ganes de dissociar-les.

No voldria de cap manera que amb tot el que he dit algú pogués pensar que estic buscant que se'm planyi. Tot al contrari: em limito a exposar uns fets en la línia del plantejament inicial del meu discurs. De fet, aquells anys van ser particularment engrescadors i força gratificants, i ara constato que ni tan sols no els va

afectar profundament una gravíssima tuberculosi pulmonar que intempestivament em va visitar quan tenia dinou anys. Aquesta malaltia era força corrent aleshores entre la gent jove, assenyalada per les penúries de la guerra i de la postguerra, i jo no me'n vaig pas escapar. El tractament, llarg i penós, em va obligar a passar un any pràcticament immobilitzat al llit, a trigar-ne un parell més a poder fer vida dignem-ne normal i cinc o sis a poder-me considerar curat. Si ho reporto, però, és per remarcar que l'any d'immobilitat total sobretot, i també els dos anys d'immobilitat relativa em van permetre de llegir intensament i d'escriure amb un sorprenent entusiasme, un cop superada la depressió física i psicològica dels primers mesos. D'altra banda, va ser justament en aquella època quan se'm va aguditzar fins a extrems gairebé escandalosos la tendència a la fabulació, a recolzar en l'imaginari i a servir-me'n com d'un component essencial de la meua manera de ser. També és possible que hi ajudessin, segon va dir-me anys després un expert, les característiques del meu signe zodiacal (Peixos, per servir-los). Amb tot, jo sempre he acollit amb satisfacció aquest tret del meu tarannà i sempre l'he sentit com un component gairebé diria substancial de la meua poesia. Fabular, imaginar, en certa manera és preveure. La poesia, al meu entendre, no prediu el futur, però sovint l'anuncia, no pas per la capacitat profètica del poeta, sinó pel seu compromís íntim amb l'absolut de si mateix. La poesia, la bona poesia manté una sorprenent vigència tot i el pas dels anys, i a mi sempre m'ha semblat que aquesta estranya vitalitat li venia d'una banda de l'imaginari, i de l'altra de la tensió extrema a què sotmet els mots, una tensió que no es dona en cap altre gènere literari i que jo crec que molt sovint s'escapa del control immediat del poeta, tot i que mai no el nega ni el desqualifica si el poeta és honest i exigent. La poesia, de fet, és inexplicable. Entendre-la o no entendre-la, més ben dit, acceptar-la o no acceptar-la és una qüestió de sensibilitat i de confiança, fruit, al capdavant, de l'educació i sobretot de la pràctica volenterosa de la lectura.

Encara estava en ple tractament de la tuberculosi quan pel desembre de 1953 em van concedir el premi Óssa Menor de poesia, el que ara se'n diu premi Carles Riba. Jo tenia vint-i-quatre anys i allò volia dir que, a més de cobrar les cinc mil pessetes del premi, es publicaria el meu primer llibre. Vaig presentar-me al concurs amb l'aquiescència d'en Miquel Arimany i va ser ell qui em va telefonar a la fàbrica per fer-me saber que n'havia resultat guanyador. El llibre premiat —*Paraules al vent*— es va publicar a mitjan 1954. Abans, però, havia fet dues coneixences importants arran de dues lectures que vaig fer: una a Barcelona, i l'altra a Vic, totes dues durant els primers mesos de l'any. A Barcelona vaig conèixer en Josep M. Castellet, que va ser qui em va presentar; a Vic vaig posar-me per primera vegada en contacte amb els components del Grup de Vic —Pous, Serralonga, Torrents, Junyent, Cotrina, etc.—. Més tard, com a conseqüència de la meua participació en el Certamen Poètic de Cantonigròs, vaig conèixer en Jordi Sarsanedas. Aquestes coneixences, fetes gairebé simultàniament les dues primeres, i pocs mesos després l'altra, van tenir per a mi una significació molt especial.

Primer de tot, van generar una profunda amistat, que en molts casos encara dura. Això sol potser ja justificaria que ara n'hagués parlat. Hi va haver més, tanmateix. Gràcies a en Josep M. Castellet vaig poder llegir poesia i sobretot novel·la europea i nord-americana, a la qual des del meu poble, quaranta-cinc anys enrera, no hauria tingut pas accés. Pacientment i amb una exquisida regularitat, en Castellet m'enviava paquets de llibres que jo li tornava puntualment. La possibilitat de llegir autors importants inassequibles a la meua limitadíssima autonomia econòmica, arrodonia, potser sense proposar-s'ho, un mestratge que encara agraeixo. Amb en Jordi Sarsanedas hi vaig compartir vivències molt íntimes, llargues i profitoses discussions, intercanvis de llibres i activitats d'índole molt diversa que sense cap mena de dubte em van ajudar a comprendre coses i, a més, a comprendre'm a mi mateix. Però segurament que l'impacte més profund i més intens sobre la meua activitat poètica va venir del Grup de Vic i sobretot de l'Antoni Pous, amb qui vaig mantenir una gran amistat fins al moment de la seva mort. Envejablement format en humanitats, gran coneixedor de la poesia de tots els temps, tant d'aquí com de fora, exigent i rigorós en l'ús de la llengua, va ser per a mi una deu inescotable de descobertes i una pedra de toc que des del primer moment va obligar-me a mantenir una voluntat constant de superació. L'Antoni Pous va convertir-se, de fet, en el meu mentor, i jo no vaig començar a sentir-me una mica segur fins que ell, un dia que passejàvem a la vora del santuari de la Gleva, em va dir, amb el deseiximent que el caracteritzava, que ja podia anar sol. Això devia ser a finals dels anys cinquanta, una època en què dos peripatètics com ell i jo encara podien passejar per una carretera dita general, aprofitant l'ombra dels plàtans i sense cap temor de ser atropellats per un automòbil.

Recordo la dècada dels seixanta com un temps d'una activitat quasi frenètica en àmbits molt diversos, sempre amb el rerefons implícit de la lluita contra la dictadura. Parlo de mi, és clar, i ho remarco per evitar confusions. Amb les limitacions que m'imposava el fet de viure al meu poble, en aquella època vaig fer de tot, des de traduir fins a cantar en públic, passant per dirigir sessions de cinefòrum, pronunciar conferències, impartir curssets, ensenyar català, col·laborar en revistes, etc., a més de treballar vuit hores cada dia a la fàbrica i escriure poemes. En el camp de la meua poesia s'havia produït un canvi important. A mitjan anys cinquanta havia començat a escriure sobre temes més immediats i explícits, i ho feia amb un llenguatge i servint-me d'unes formes molt més assequibles i compromeses, en la línia del que més tard se'n va dir realisme social. No seguia cap moda ni obeïa cap dictat. Escrivia, com sempre, sobre el que sentia i el que vivia, sense dogmatismes ni prepotència, assajant de convertir en expressió poètica l'experiència íntima del dia a dia, amb la màxima dignitat, amb la màxima senzillesa. No vaig renunciar mai als recursos de les imatges, de les metàfores, ni vaig oblidar la sonoritat i el ritme, components essencials, al meu entendre, del poema. Tenia sempre present l'afirmació d'Ezra Pound: «La poesia s'allunya de la poesia quan s'allunya de la música», però, en el meu cas almenys, l'ètica comprometia i

arrossegava l'estètica, semblantment a com ho havia fet en èpoques anteriors i com encara ho fa ara, tot i que les formulacions, els resultats, és a dir els poemes, poguessin tenir, abans i ara, un to diferent dels de l'època de què parlo. L'evolució de qualsevol persona es manifesta, entre altres coses, en el seu llenguatge, tant pel que fa al contingut com al continent. Matisos de vegades molt subtils assenyalen inflexions prou significatives que no són sinó referents del propi desenvolupament. Canviar no vol pas dir destruir-se, almenys pel que fa a la psicologia, al tarannà, i per això la millor manera de madurar en aquest terreny —l'única diria jo— és incorporar constantment la vida viscuda a això que en solem dir experiència o coneixement, sense oblidar mai, però, que, com deia Confuci, «el veritable coneixement consisteix a saber l'extensió de la pròpia ignorància».

Tornant a la meua poesia, però, vull afegir-hi més consideracions. De fet, el canvi que va tenir lloc en la meua expressió poètica a mitjan anys cinquanta era la primera modificació important —gairebé diria substancial— que m'afectava des que havia canviat de llengua. No es tractava, tanmateix, d'un canvi suscitat per una mena de generació espontània, sinó de la relativa culminació d'un llarg procés de desavinences amb mi mateix, de crisi íntima, de dubtes i de vacil·lacions. Fa una estona parlava de com la feina de la fàbrica m'havia servit per adquirir consciència de classe, una expressió força desprestigiada però que a mi no em fa cap vergonya utilitzar, ja que saber qui era, d'on venia i sobretot on podia anar, em va ajudar a tocar de peus a terra. Coincidint amb aquesta descoberta, se'm van plantejar problemes encara més íntims, d'índole religiosa, que em van obligar a prendre decisions radicals per no sentir-me diguem-ne descol·locat de mi mateix. Tot això passava a la primera joventut, simultàniament al procés tuberculós de què he parlat suara, i tot això va propiciar un canvi d'actituds i de llenguatge que va afectar decisivament la meua poesia. Per això deia que no seguia cap moda ni obeïa cap dictat. La coincidència d'aquests fets i del canvi de registre expressiu que van generar en mi, amb moviments i tendències que van afectar l'expressió poètica a tot Europa, va ser, potser, una pura simultaneïtat, o tal vegada la manifestació d'allò que algú n'ha dit l'inconscient universal, que fa que, estranyament, dues persones situades a les antípodes reaccionin de manera pràcticament igual davant fenòmens molt semblants. Parlo, és clar, d'experiències anteriors al devesall actual d'informacions i de notícies que no sé si dir que ens acompanyen o que ens engavanyen. No pretenc haver descobert res, evidentment, només he mirat de situar diguem-ne històricament un canvi que jo considero molt important en la meua evolució com a poeta. Tant se val que hi afegeixi també que, quantitativament, la meua producció poètica a la dècada dels seixanta no va pas ser molt abundosa, però encara la rellegeixo sense que em pugin excessivament els colors a la cara.

La major part de les activitats de què he parlat últimament van patir una aturada gairebé traumàtica a principis dels anys setanta, quan vaig rebre una altra visita intempestiva: la de l'esclerosi múltiple que m'acompanyarà fins que em mori. Fa una pila d'anys, un amic meu quiromàntic em va anunciar que tindria dues

grans malalties, però que envelliria molt. De moment els seus pronòstics s'estan complint: l'esclerosi és la meua segona gran malaltia, cosa que em dona una certa seguretat de cara al futur, i el mes passat vaig fer setanta anys, una edat provecta, per dir-ho eufemísticament. Deixant de banda les anècdotes, però, val la pena de remarcar que l'aturada forçosa de la meua activitat diguem-ne exterior no va afectar seriosament la meua dedicació a la poesia. Passat un temps de lògic desconcert, vaig tornar a escriure amb un —per a mi almenys— sorprenent entusiasme. Sobre aquest fet s'han formulat moltes hipòtesis. La funció terapèutica de la poesia troba fàcilment adeptes, però a mi em sembla que és gairebé impossible d'establir fiablement una relació causa/efecte, si més no per la singularitat de cada cas i també perquè, com diu José Hierro, «la poesia s'escriu quan ella vol, no quan tu vols». Sense menysprear gens la importància que van tenir les meves aficions en el llarguíssim procés d'acceptació del mal, un procés, d'altra banda, mai no culminat, sense menysprear-la, repeteixo, la relació que alguns han establert entre una cosa i l'altra, ponderant amablement la meua capacitat de superació, la trobo molt afectuosa però romàntica. Jo ja fa molts anys que he renunciat a esbrinar la motivació profunda que empeny a escriure i per això deia que vaig acollir amb sorpresa el meu entusiasme, una sorpresa que espero que no m'abandoni.

A més d'aquesta especulació, hi ha una pregunta que m'ha perseguit força aquests últims anys. Hauries escrit com escrius si no haguessis estat malalt?, m'han demanat sovint. La meua resposta ha estat sempre que no ho sé, però que suposo que ben bé no. M'explicaré. En termes generals, jo veig la meua poesia d'aquests darrers anys —dels setanta ençà— molt lligada a la problemàtica de la que havia escrit immediatament abans, és a dir, una mica abans dels seixanta i durant aquesta dècada. Hi persisteixen els temes quasi inevitables des que la poesia és poesia, amants amb una càrrega de significació política, d'exigència íntima i de predisposició a l'anàlisi fins a extrems potser angoixosos. De fet, la meua poesia, bona o boja que deia la padrina, sempre ha estat dominada per aquestes constants, sempre ha reflectit un tarannà inquiridor que malda per comprendre i per explicar-se, i mai no ha defugit el perquè que diuen que és l'origen de la filosofia i el símbol de la ingenuïtat. El component diguem-ne mediàtic que hi aporta la meua peculiar situació és, em sembla, un complement força circumstancial. El jo perepunyetes que hi ha en mi, sempre ha dominat els altres «jos» que conviuen amb ell, i millor que hagi estat així, perquè si no em temo que no m'hauria dedicat a la poesia i, en conseqüència, ara difícilment comptaria amb l'atenció de tots vostès. Des de la respectable altura de la meua edat, reivindico el poeta que sóc, tan limitat com es vulgui, perquè només des d'aquesta perspectiva puc assumir i assajar de comprendre l'home que fa setanta anys que conviu amb ell, que el sosté, el critica i el suporta en una estranya simbiosi d'entusiasme i de fatalitat, d'amor i d'odi.

Tal com he fet en altres trams d'aquest discurs, ara vull evocar el record de dues persones, dos grans poetes en aquest cas, amb els quals vaig mantenir una re-

lació força intensa a l'època a què es refereixen els meus últims comentaris. Parlo d'en Joan Oliver (Pere Quart) i d'en Joan Vinyoli. Personalment o per carta, vaig estar en contacte amb tots dos al llarg sobretot dels anys setanta i de tots dos vaig rebre'n discretes lliçons d'autenticitat, de rigor i d'exigència en àmbits molt diversos. A en Pere Quart el vaig conèixer l'any seixanta-u, però no va ser fins força més tard quan vam començar a tractar-nos d'una manera sovintejada. Recordo amb una afectuosa simpatia les visites que m'havia fet quan jo ja estava malalt d'esclerosi. L'Oliver, aleshores, ja sordejava força, i com que jo només tenia un fillet de veu a penes audible, la conversa quedava reduïda a un monòleg d'ell, amb algunes acotacions meves fetes amb l'ajut de la meva dona o de la seva. Amb tot, sentir monologar l'Oliver durant un parell d'hores era un plaer incomparable. Lúcid, irònic, agressiu i bonhomí, parlava de tot i de tothom amb un envejable coneixement i una no menys envejable agilitat. Recordo les seves converses i conservo les seves cartes com un tresor molt íntim.

A en Joan Vinyoli també l'havia conegut a finals dels cinquanta o principis dels seixanta, però no ens vam relacionar fins ben entrada la dècada dels setanta. Me'n va sorprendre de seguida l'apassionament i em va seduir el rigor amb què el vivia. La seva poesia, exigent, lúcida, estricta, revela un lliurament absolut a una sola tasca, i un amor gairebé exagerat per allò que Carles Riba en deia la transsubstanciació de la matèria en forma lírica sense residus. Quan venia a casa, llegia els meus poemes inèdits en veu alta tan majestuosament que els arribava a conferir una dignitat molt superior a la que en realitat tenien. Injustament menystingut, al meu entendre, vull aprofitar aquesta avinentesa per reivindicar la seva obra com una de les més importants i més exemplars de tots els temps en la nostra i en moltes altres llengües.

Amb aquesta doble evocació he arribat pràcticament al final del meu discurs. D'acord amb l'esquema que els he exposat al començament, he parlat de mi i de la meua poesia amb una gran sinceritat i també amb un gran respecte envers vostès. No voldria de cap manera haver envaït el terreny dels pocs o molts estudiosos que hi pugui haver de la meua obra; al contrari, espero i desitjo que la meua exposició els proporcioni material diguem-ne de primera mà, i en certa manera almenys inèdit per continuar-la, i a ells i a vostès els vull dir que subscric plenament la frase que va escriure Gabriel Ferrater i que diu: «Entenc la poesia com la descripció de la vida moral d'un home ordinari». De poesia i també de la que ha escrit aquest home ordinari que sóc jo, els n'he parlat en aquesta dissertació que m'ha servit per agrair la generosa distinció que m'ha concedit aquesta universitat. A tot el seguit de fets dels quals els he parlat, caldrà que hi afegeixi des d'ara amb una rellevància excepcional el doctorat *honoris causa* que se m'ha atorgat. Deixin-me acabar, doncs, agraint un cop més a la Universitat Autònoma de Barcelona la seva gentilesa, al professor Jaume Aulet les seves paraules i a tots vostès l'atenció amb què han seguit aquest discurs que ha llegit la meua filla en nom meu. Moltes gràcies.

BIOGRAFIA
DE
MIQUEL MARTÍ I POL
PER
PERE FARRÉS

-
- 1929 19 de març: neix a Roda de Ter (Osona).
- 1934 Cursa l'ensenyament primari, fins a primer curs de batxillerat, amb la guerra civil endemig, a l'escola parroquial de Roda de Ter, fins al 1943.
- 1943 Entra a treballar d'escrivent a la fàbrica de filatura Tecla Sala i Fills, a Roda de Ter, coneguda com «La Blava».
- 1948 Contreu una tuberculosi pulmonar que el manté un any al llit i en triga més de cinc a curar-se. D'aquest any són els primers poemes que publicarà. Quinze poemes redactats entre 1948 i 1954 formaran l'aplec *Porto la tarda recolzada al braç*, publicat per primera vegada el 1976 dins el segon volum de l'*Obra poètica* de Llibres del Mall, *El llarg viatge*.
- 1952 Entre aquest any i el 1957 escriu els poemes que formaran el llibre *El fugitiu*, que no publicarà fins al 1976, dins *El llarg viatge*.
- 1953 Guanya el premi de poesia Óssa Menor, amb *Paraules al vent*.
- 1954 Publica el seu primer llibre, *Paraules al vent*, format per poemes redactats entre 1951 i 1953. Entre 1954 i 1957, redacta els poemes que el 1976 aplegarà sota el títol *Si esbrineu d'un sol gest* i inclourà en el volum *El llarg viatge*.
- 1956 7 de maig: es casa amb Dolors Feixas. Viu al carrer Costa del Ter, de Roda, en una caseta de la fàbrica on treballa, en un indret enfilat, a sobre de la fàbrica i del riu.
Comença a redactar els poemes amb què construirà el volum *El poble*.
- 1957 Publica a Mallorca el volum *Quinze poemes*, amb textos redactats els anys 1954 i 1955.
Comença a col·laborar en la revista *Inquietud*.
- 1958 Neix la seva filla Mariàngels.
Entre aquest any i el següent escriu els poemes que aplegarà en el recull *La fàbrica* (1959), publicat per primera vegada dins el primer volum de l'*Obra poètica* de Llibres del Mall, *L'arrel i l'escorça*.
A partir d'ara i fins que se li declara l'esclerosi múltiple (1970), duu a terme una intensa activitat cívica, pronunciant conferències, dirigint cine-

-
- fòrums i discofòrums i, entre els anys 1960-1962, fins i tot participa en el moviment de la Nova Cançó interpretant cançons pròpies.
- 1963 Alguns poemes escrits entre aquest any i el 1967 formen el conjunt *He heretat l'esperança*, no editat fins al 1976 dins el volum *El llarg viatge*.
Des d'aquest any i fins al 1970-71, col·labora en la revista *Oriflama*.
- 1965 Neix el seu fill Jordi.
Redacta la *Lletra a Anna*, que inclourà, el 1974, en l'antologia bilingüe *Antologia [1966-1973]*. Entre aquest any i el següent escriu els poemes del llibre *Autobiografia*, que no editarà fins al 1976 dins *El llarg viatge*.
Tradueix, en col·laboració amb Jordi Sarsanedas, *Ciudadella*, d'Antoine de Saint-Exupéry.
- 1966 Publica a Mallorca *El poble*, amb poemes redactats entre 1956 i 1958.
Obté el premi Blau d'Or pel poema *Lletra a Anna*.
- 1968 Tradueix *El salari de la por*, de Georges Arnaud.
S'afilia al PSUC, militància que mantindrà fins al 1982.
- 1969 Es publiquen les seves traduccions de *Per una teoria de la nació*, de Robert Lafont, *La mesura de l'home*, de Simone de Beauvoir, *Tristos tròpics*, de Claude Lévi-Strauss, i *El discurso de la guerra*, d'André Glucksmann.
El grup teatral Vermell x 4, de Centelles, estrena *La creació*, espectacle construït sobre poemes de Miquel Martí i Pol.
- 1970 Contreu una esclerosi múltiple.
Entre aquest any i el següent redacta els poemes de *La fàbrica*, els de *Vint-i-set poemes en tres temps* i els del *Llibre sense títol*. Aquests darrers no es publicaran fins al 1976 en el volum *El llarg viatge*.
- 1971 Es publica la seva traducció d'*El pensament salvatge*, de Claude Lévi-Strauss.
Queda finalista al premi Carles Riba de poesia amb *Vint-i-set poemes en tres temps*.
- 1972 Desembre: deixa de treballar a la fàbrica.
Publica *La fàbrica* i *Vint-i-set poemes en tres temps*.
- 1973 Tradueix, en col·laboració amb Jem Cabanes i Concepció Ciuraneta, *El grau zero de l'escriptura*, de Roland Barthes.

-
- 1974 Publica *La pell del violí*, amb poemes redactats entre l'agost de 1972 i l'octubre de 1973.
Entre l'octubre d'aquest any i el maig de 1975, escriu els sis poemes del *Llibre dels sis sentits*, que apareixeran el 1977 dins el tercer volum de l'*Obra poètica* de Llibres del Mall, *Amb vidres a la sang*.
- 1975 Publica *Cinc esgrafiats a la mateixa paret*, conjunt de cinc poemes escrits el setembre de l'any anterior.
Llibres del Mall inicia la publicació de l'*Obra poètica* de Miquel Martí i Pol amb *L'arrel i l'escorça*.
- 1976 Publica *Quadern de vacances*, amb poemes redactats durant el 1975.
Publica el segon volum de l'*Obra poètica*, *El llarg viatge*, pel qual és guardonat amb la Lletre d'Or.
- 1977 Edita *Crònica de demà*, que conté poemes redactats entre l'abril i l'agost de 1976.
Publica *Amb vidres a la sang*, tercer volum de l'*Obra poètica* de Llibres del Mall.
Apareix la revista de poesia *Reduccions*, del consell de redacció de la qual és membre des d'aleshores Miquel Martí i Pol.
- 1978 Publica *Estimada Marta*, que aplega tres conjunts de poemes escrits entre l'abril de 1977 i el febrer de 1978.
Edita el volum de narracions *Contes de la vila de R. i altres narracions*, amb textos redactats entre 1952 i 1972, alguns publicats abans de manera esparsa.
Tradueix, amb Emili Teixidor, *Joan Salvador Gavina*, de Richard Bach.
Obté el premi Fastenrath pel conjunt de l'obra.
21-28 de maig: «Ara és demà. Setmana Popular Miquel Martí i Pol», organitzada per la Comissió de Cultura del PSUC, amb actes a Roda de Ter, Vic i Centelles. Primer homenatge popular. Refusa el Premio Nacional de Poesía ofert pel Ministeri de Cultura de Madrid.
- 1979 Publica *L'hoste insòlit*, amb poemes redactats entre el juliol i el novembre de 1978.
Obté el Premio de la Crítica per *Estimada Marta*.
El Teatre Lliure de Barcelona estrena el muntatge *Amb vidres a la sang*, sobre poemes de Martí i Pol.
- 1980 Publica el quart volum de l'*Obra poètica* d'Edicions del Mall, *Les clares paraules*. El volum conté el llibre homònim, amb trenta-un poemes redactats entre el juny i l'agost de 1979.

-
- Canvia de domicili, sense moure's de Roda de Ter; ara va a viure en una casa del carrer de les Escoles, el Bloomsbury del llibre que en porta el títol.
- 1981 Edita *L'àmbit de tots els àmbits*, que inclou poemes redactats entre l'abril i el juny de 1980.
Publica la traducció de *Nana* d'Émile Zola.
- 1982 Publica *Primer llibre de Bloomsbury*, que conté poemes redactats entre el juliol de 1980 i el desembre de 1981.
Abril: I Setmana Cultural. Homenatge a Miquel Martí i Pol, la Seu d'Urgell.
S'estrena, a Roda de Ter, la cantata *El poble*, amb lletra de Miquel Martí i Pol i música de Xavier Baurier.
Homenatge, promogut per un grup d'estudiants, al Paranimf de la Universitat de Barcelona.
Publica la traducció de *Fulgor i mort de Joaquín Murieta*, de Pablo Neruda, estrenada aquell any al Teatre Lliure de Barcelona. Es publica també la seva traducció de *L'educació sentimental* de Gustave Flaubert.
S'estrena al Teatre Poliorama de Barcelona *Duet per a un sol violí*, de Tom Kempinski, en traducció de Miquel Martí i Pol i Emili Teixidor.
- 1983 Li és atorgada la Creu de Sant Jordi per la Generalitat de Catalunya.
Abril: actes d'homenatge a Miquel Martí i Pol, a Olot.
Publica el conte *L'aniversari*, amb il·lustracions de Carme Solé Vendrell.
Es publica la seva traducció de les *Tragèdies*, de Jean Racine.
Obté el premi Ciutat de Barcelona per *L'àmbit de tots els àmbits*, i el Josep Maria de Sagarra per la traducció de *Les criades* de Jean Genêt.
- 1984 22 de juny: mor la seva muller, Dolors Feixas
Publica *Cinc poemes d'iniciació*, escrits entre el desembre de 1982 i el gener de 1983, i *Andorra (postals i altres poemes)*, datats entre el juliol i el desembre de 1983.
Entre aquest any i el 1988 col·labora en diversos periòdics i revistes, amb articles reflexius i d'opinió.
Desembre: es publica i s'estrena al Teatre Romea de Barcelona l'adaptació de Miquel Martí i Pol i Emili Teixidor del drama de Frederic Soler *Batalla de reines*. Es publica també la seva traducció de *Les criades*, de Jean Genêt.
- 1985 Homenatge institucional i popular al seu poble, Roda de Ter.
Des d'aquest any, l'Ajuntament de Roda de Ter convoca el premi de poesia Miquel Martí i Pol.

-
- Publica *Llibre d'absències*, amb poemes datats el juliol i l'agost de 1984. Aplega diversos llibres ja publicats en el cinquè volum de l'*Obra poètica* d'Edicions del Mall, amb la inclusió d'un recull inèdit, compost per diversos conjunts de poemes i alguns d'esparsos i de circumstàncies, redactats entre 1980 i 1984; aquest recull, titulat *Per preservar la veu*, és el que dona nom al volum.
- Nou canvi de domicili, ara al carrer de Josep Caminals, de Roda de Ter.
- 1986 26 de novembre: es casa amb Montserrat Sans.
Publica el volum de poesia per a infants, il·lustrat per Carme Solé Vendrell, *Bon profit!*, amb el qual guanya el premi de la Generalitat de Catalunya al millor text per a infants.
Tradueix *Gaspar, Melcior i Baltasar*, de Michel Tournier.
- 1987 Publica *Els bells camins*, amb poemes datats entre l'agost de 1984 i l'abril de 1985. Per aquest llibre li és atorgat el premi de poesia Salvador Espriu, de l'Ajuntament de Santa Coloma de Farners.
10 de març: pronuncia la conferència «Algunes consideracions sobre experiència i poesia», al Department of Hispanic and Latin American Studies de la Universitat de Bristol (publicada en anglès, «Some reflections on experience and poetry», i en l'original català a la revista *Reduccions*, 34).
Publica el seu epistolari creuat amb Joan Vinyoli en el volum *Barcelona/ Roda de Ter*.
Es publiquen les seves traduccions de *Fantasma de professió*, d'H. Monteilhet, i *Els lladres de secrets*, d'Olivier Lécrivain.
Publica quatre poemes, amb dibuixos de Pujolboira, sota el títol *Ícarus*.
- 1988 23 de març: pronuncia el pregó del Mercat del Ram de Vic.
Obté el premi Ciutat de Barcelona de poesia catalana per *Els bells camins*.
18-21 de novembre: actes d'homenatge a Miquel Martí i Pol, a Mataró.
Edita *Obertura catalana*, primer volum de memòries.
Publica el conte *En Joan Silencis*, il·lustrat per Carme Solé Vendrell.
Publica *Set poemes d'Andorra*, amb dibuixos de M. Assumpció Raventós.
Des d'aquest any, Comissions Obreres de Catalunya convoca un premi de poesia sota el nom de Miquel Martí i Pol.
- 1989 Publica el segon volum de memòries, *Defensa siciliana*.
Publica el primer volum de la nova *Obra poètica*, a Edicions 62, *Obra poètica/I*, amb els llibres de poesia i poemes esparsos redactats entre 1948 i 1971.
Es publiquen les seves traduccions d'*A repèl*, de J. K. Huysmans, i *Poesies lliures*, de Guillaume Apollinaire.

-
- 1990 Publica *Temps d'interluni*, llibre que aplega quatre reculls de poemes redactats entre 1986 i 1988.
Es publica la seva traducció d'*Ivonne, princesa de Borgonya*, de Witold Gombrowicz.
- 1991 És reconegut amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.
Publica *Suite de Parlavà* seguit d'*Algú que espera*. Els dos conjunts de poemes d'aquest volum van ser redactats entre el febrer i el setembre de 1990.
Publica el volum *Obra poètica/2*, que aplega els llibres de poesia redactats entre 1970 i 1980.
Li és atorgat el premi Nosside Internacional a la Vall d'Aosta.
- 1992 Juntament amb Ernest Altés (gravats) publica la carpeta *El silenci. Quinze variacions-Tankas*.
Es publica el volumet *Onze tankas* (escrites el març de 1990), amb gravats originals de M. Assumpció Raventós.
És nomenat per la Institució de les Lletres Catalanes «escriptor del mes» de febrer.
Li és atorgada la Medalla de Oro al Mérito en las Bellas Artes pel Ministeri de Cultura espanyol.
Guanya el Premio de la Crítica per *Suite de Parlavà*.
S'instal·la en un nou pis, sobre el Ter, al carrer de Sant Antoni M. Claret, de Roda.
- 1993 Publica *Obra poètica/3*, que inclou els llibres de poesia redactats entre 1980 i 1990.
Col·labora en el llibre de Kim Domene i Josep M. Fonalleras, *Sorres, memòria*, amb set poemes redactats el juny d'aquell any.
Redacta les lletres del treball musical de Lluís Llach *Un pont de mar blava*.
- 1994 Edita *Un hivern plàcid*, amb poemes redactats entre el març de 1991 i el desembre de 1993. Per aquest llibre guanya el premi Josep M. Llompart.
Es publica *La nit (onze haikús)*, amb gravats originals de Miquel Plana.
Maig: actes d'homenatge a Miquel Martí i Pol a Ripoll.
- 1995 És guardonat amb el Premi de la Institució de les Lletres Catalanes i obté un nou Premio de la Crítica per *Un hivern plàcid*.
Compon les lletres del disc *Porrera* de Lluís Llach.

-
- 1996 Publica el volum *Papers domèstics*, amb una tria dels seus articles a la premsa.
Abril: actes d'homenatge dels estudiants universitaris en diverses universitats dels Països Catalans.
La Universitat Autònoma de Barcelona convoca per primera vegada el premi anual de poesia Miquel Martí i Pol.
- 1997 Publica *Llibre de les solituds*, que conté poemes redactats entre el maig de 1995 i el febrer de 1997.
Tradueix els poemes de *Filastroche lunghe e corte*, de Gianni Rodari, una part dels quals són publicats en el volum *Filastrofes*, amb il·lustracions dels alumnes de l'escola El Puig, d'Esparreguera.
- 1998 Del 23 al 25 de març: homenatge a la Universitat de les Illes Balears.
7-8 d'abril: és homenatjat pel Govern d'Andorra.
Rep el Premi Nacional de Literatura, atorgat per la Generalitat de Catalunya, pel *Llibre de les solituds*. Pel mateix llibre obté el Premi de la Crítica Serra d'Or.
30 de setembre: pronuncia la lliçó inaugural del curs acadèmic 1998-1999 a la Universitat Autònoma de Barcelona, titulada *La poesia, encara*.
5 d'octubre: pronuncia la lliçó inaugural de l'Escola Universitària de Ciències de la Salut de la Universitat de Vic.
Del 13 al 15 d'octubre: actes d'homenatge a Miquel Martí i Pol al Centre d'Estudis Catalans de la Universitat Paris IV-la Sorbonne.
És proposat com a candidat al Premi Nobel de Literatura pel Govern d'Andorra.
Publica cinc poemes en la capsa d'Enric Miralles *Cinc esbossos de possibles variacions melangioses*. Compon vint-i-quatre haikús per a «Apunts», una exposició de fotografies de Montserrat Sans, a Roda de Ter.
- 1999 Publica *Bon profit!* i *Per molts anys!*, amb il·lustracions de Carme Solé Vendrell, acompanyat d'un CD amb música de Toti Soler i veu de Cinta Massip i Toti Soler.

Servei de Biblioteques

Reg. 1500451092

Sig. UAB D.H.C.146

Ref. 12500

Acte d'investidura
com a doctor *honoris causa*
del senyor
Miquel Martí i Pol

14 d'abril de 1999

1. El rector, l'Excm. i Mgfc. Sr. Carles Solà, obre l'acte i diu:

Constitueixo aquest claustre, avui dia 14 d'abril de 1999, per tal d'investir doctor *honoris causa* el senyor Miquel Martí i Pol, i demano al doctor Enric Marín, secretari general d'aquesta Universitat, i al doctor Jaume Aulet, padrí del doctorand, que el vagin a cercar.

El padrí i el secretari general surten a cercar el nou doctor, que entra a la sala i és rebut a peu dret per tots els assistents.

2. El rector inicia la sessió dient:

Es declara oberta la sessió. Té la paraula el secretari general, que llegirà l'acord pel qual es concedeix el títol de doctor *honoris causa* al senyor Miquel Martí i Pol.

3. El secretari general procedeix a la lectura de l'acord de la Junta de Govern.

4. El rector dóna la paraula al padrí:

El doctor Jaume Aulet, padrí del doctorand, té la paraula.

5. El padrí llegeix el seu discurs i conclou amb les paraules següents:

Per tot això, Excel·lentíssim i Magnífic Rector, sol·licito que s'atorgui el grau de doctor *honoris causa* al senyor Miquel Martí i Pol.

6. A continuació, pren la paraula el rector, fa el lliurament del diploma al nou doctor i li imposa la medalla, tot dient:

Heu estat designat doctor *honoris causa* per la Junta de Govern de la Universitat Autònoma de Barcelona i, com a símbol, us lliuro aquest diploma i us imposo la medalla de doctor *honoris causa*.

Us admeto i us incorpore al Claustre de la Universitat Autònoma de Barcelona.

7. A continuació, el rector dóna la paraula al doctorand:

Té la paraula el Sr. Miquel Martí i Pol, el qual pronunciarà la lliçó magistral en aquest claustre.

8. Lliçó magistral del Sr. Miquel Martí i Pol.

9. Discurs de cloenda del rector.

10. Interpretació del *Gaudeamus Igitur*, a càrrec del Cor de la UAB.

11. El rector diu:

S'aixeca la sessió.

UAB DHC/46

Gaudeamus Igitur

GERMAN STUDENT SONG

Arr. by Cornel Arany

Moderato

1. Gau - de - a - mus i - gi - tur, Ju - ve - nes dum su - mus;

3. Vi - vat a - cad - e - mi - a, Vi - vat pro - fes - so - res.

1. Post ju - cun - dam ju - ven - tu - tem, Post mo - le - stam se - nec - tu - tem,

3. Vi - vat mem - brum quod - li - bet, Vi - vant mem - bra quae - li - bet,

1. Nos ha - be - bit hu - mus, Nos ha - be - bit hu - mus.

3. Sem - per sint in flo - re, Sem - per sint in flo - re.

I

#Gaudeamus igitur,
Juvenes dum sumus;# (bis)
Post jucundam juventutem,
Post molestam senectutem,
#Nos habebit humus.# (bis)

II

#Ubisunt, qui ante nos,
In mundo fuere?# (bis)
Transeas ad superos,
Abeus ad inferos,
#Quos si vis videre.# (bis)

III

#Vivat academia,
Vivat profesores.# (bis)
Vivat membrum quodlibet,
Vivant membra quaelibet,
#Semper sint in flore.# (bis)